

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

เนื้อหาในบทนี้จะแบ่งเป็น ๒ ส่วน โดยเนื้อหาในส่วนแรกจะเป็นการสรุปผลการวิจัยจากบทที่ ๒ บทที่ ๓ และบทที่ ๔ สำหรับเนื้อหาในส่วนที่สองจะเป็นข้อเสนอแนะจากการศึกษาเรื่องนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการส่งเสริมพระพุทธศาสนาในเกาหลีใต้ต้องการตอบปัญหา ๓ ประเด็นหลักดังจะกล่าวต่อไปนี้

ประเด็นแรก พระพุทธศาสนาในเกาหลีมีพัฒนาการอย่างไร

ประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในเกาหลีเริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยสามอาณาจักร ซึ่งประกอบด้วยอาณาจักรโคกูรยอ อาณาจักรแพ็กเจ และอาณาจักรซิลลา อาณาจักรโคกูรยอเป็นอาณาจักรแรกที่ยอมรับพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นการเริ่มต้นเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่คาบสมุทรเกาหลี เนื่องจากเป็นอาณาจักรที่มีพรมแดนติดกับจีนมากกว่าอาณาจักรอื่นในคาบสมุทรเกาหลี อีกทั้งการมีความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดีต่อกันย่อมส่งผลให้พระพุทธศาสนามีโอกาสที่จะได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและประชาชนในอาณาจักรได้โดยง่าย อาณาจักรแพ็กเจเป็นอาณาจักรต่อมาที่เปิดต้อนรับพระพุทธศาสนา อาณาจักรซิลลาคืออาณาจักรลำดับสุดท้ายในสมัยสามอาณาจักรที่ตอบรับการเข้ามาของพระพุทธศาสนา ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ห่างออกไปจากจีน อีกทั้งกว่าพระพุทธศาสนาจะได้รับการยอมรับจากสถาบันกษัตริย์ซิลลาได้ก็ต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร อย่างไรก็ตาม หลังจากที่อาณาจักรซิลลาได้รับเอาพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นศาสนาประจำราชอาณาจักรแล้ว พระพุทธศาสนาก็มีความรุ่งเรืองขึ้นเป็นลำดับ อนึ่ง สมัยอาณาจักรซิลลายังมีการนำพระพุทธศาสนาไปใช้บูรณาการกับวัตถุประสงค่อื่นนอกไปจากด้านศาสนา เช่น การเมืองปกครอง การปกป้องประเทศชาติ ซึ่งส่งผลให้พระพุทธศาสนาสามารถตอบโจทย์ความต้องการของชาวซิลลาได้อย่างลงตัว

จากนั้นพระพุทธศาสนาก็ได้รับการยอมรับจากชาวเกาหลีมาโดยตลอดทั้งสมัยซิลลาใหม่และสมัยโครยอ สมัยซิลลาใหม่จึงเป็นช่วงเวลาที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก และจากประวัติศาสตร์สมัยโครยอทำให้เห็นว่าพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญยิ่งทั้งทางการเมืองการปกครองทางสังคม และทางศิลปวัฒนธรรม สมัยโครยอนี้มีการบูรณาการพุทธศาสนาให้เข้ากับความต้องการทางสังคมของชาวโครยอ โดยชาวโครยอใช้พระพุทธศาสนาเป็นกุศโลบายให้เกิดผลต่อเนื่องไปถึงงานด้านสังคมสงเคราะห์และงานด้านการปกป้องประเทศชาติไปด้วยในขณะเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่ปลายสมัยโครยอความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาเริ่มลดลง

แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะลดบทบาทความสำคัญลงไปบ้างในสมัยโซซอน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พระพุทธศาสนาต้องเผชิญอุปสรรคจากลัทธิขงจื้อที่พยายามเข้ามาแทนที่บทบาทของพระพุทธศาสนา แต่พระพุทธศาสนาก็ยังเป็นศาสนาของประชาชนส่วนใหญ่ในอาณาจักรโซซอน พระพุทธศาสนาจึงยังคงเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน เป็นรากฐานทางศิลปวัฒนธรรม เป็นแนวทางดำรงชีวิตประจำวัน และยังเป็นกัลยาณมิตรร่วมปกป้องประเทศชาติในยามศัตรูรุกราน พระพุทธศาสนาจึงมิได้หมดความสำคัญไปจากสังคมเกาหลี

ประเด็นที่สอง ปัญหาของพระพุทธศาสนาในเกาหลีได้มีสาเหตุจากอะไร และการแก้ปัญหาควรจะทำอย่างไร

สาเหตุแห่งปัญหาพระพุทธศาสนาในเกาหลีได้มี ๓ สาเหตุ ได้แก่ สาเหตุแรกคือ การขาดบทบาทร่วมสมัยของพระสงฆ์ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วก็ยังเป็นปัจจัยภายในที่บุคลากรในพระพุทธศาสนาต้องเป็นผู้จัดการแก้ไขปัญหาเอง สำหรับอีกสองสาเหตุนั้นถือได้ว่าเป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ การขาดการอุปถัมภ์จากผู้ปกครองบ้านเมือง และภัยจากคนต่างศาสนา ส่วนการแก้ปัญหาพระพุทธศาสนาจากสาเหตุดังกล่าวนี้ พระสงฆ์จำเป็นต้องร่วมกันสร้างบทบาทร่วมสมัย ขอกการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาจากภาครัฐ และพยายามหาโอกาสทำความเข้าใจระหว่างศาสนิก

ประเด็นที่สาม แนวทางส่งเสริมพระพุทธศาสนาในเกาหลีได้เป็นอย่างไร

การหาแนวทางส่งเสริมพระพุทธศาสนาในเกาหลีได้ประกอบด้วยแนวทาง ๓ แนวทาง ได้แก่ การดำรงจุดแข็งของพระพุทธศาสนาในเกาหลีได้ การกำจัดจุดอ่อนของพระพุทธศาสนาในเกาหลีได้ และการสร้างจุดขายของพระพุทธศาสนาในเกาหลีได้

แนวทางแรก การดำรงจุดแข็งของพระพุทธศาสนาในเกาหลีได้เป็นแนวทางเพื่อรักษาคุณภาพของพระพุทธศาสนาในเกาหลีได้ โดยนำเสนอจุดแข็ง ๒ เรื่อง คือ การทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยวิธีทันสมัย ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้ต่างก็เป็นจุดแข็งของทั้งพระพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา ดังนั้น พระพุทธศาสนาจำเป็นต้องรักษาจุดแข็งทั้ง ๒ เรื่องนี้ไว้เพื่อรักษาคุณภาพของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเกาหลีได้ต่อไป

แนวทางที่สอง การกำจัดจุดอ่อนของพระพุทธศาสนาในเกาหลีได้เป็นแนวทางเพื่อหวังผลในการเพิ่มจำนวนพุทธศาสนิกชน โดยนำเสนอจุดอ่อน ๒ เรื่องมากำจัด นั่นก็คือ การกำจัดเรื่องความห่างไกลของวัดด้วยการนำวัดเข้าหาชุมชน และการกำจัดภาพคนเข้าวัดส่วนใหญ่เป็นคนสูงวัยด้วยการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกของคนเข้าวัด ถ้าสามารถกำจัดจุดอ่อนทั้ง ๒ เรื่องได้ก็จะช่วยให้มีคนสนใจเข้ามาศึกษาธรรมะและเข้ามาเป็นพุทธศาสนิกชนเพิ่มขึ้น

แนวทางที่สาม การสร้างจุดขายของพระพุทธศาสนาในเกาหลีได้เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์แบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย โดยนำเสนอจุดขาย ๕ เรื่อง ได้แก่ การนำเสนอบทบาทภิกษุณีและอุบาสิกาเพื่อชักจูงใจกลุ่มสตรี การจัดโครงการบรรพชาสามเณรน้อยเพื่อชักจูงใจกลุ่มผู้ปกครองและเด็ก การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อชักจูงใจกลุ่มนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์อาหารเพื่อสุขภาพเพื่อชักจูงใจกลุ่มคนรักสุขภาพ และการผลิตเพลงธรรมะเพื่อเตือนใจเพื่อชักจูงใจกลุ่มคนรุ่นใหม่ หากพระพุทธศาสนาสามารถสร้างจุดขาย ๕ เรื่องนี้ได้ พระพุทธศาสนาจะสามารถดำรงอยู่ในเกาหลีได้อีกนาน

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไปนั้น จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริมพระพุทธศาสนาในเกาหลีใต้” นี้ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการวิจัยต่อในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ พัฒนาการนิยายทางพระพุทธศาสนาในเกาหลี

๕.๒.๒ พระพุทธศาสนากับการสร้างอำนาจทางการเมืองในเกาหลี

๕.๒.๓ อิทธิพลพระพุทธศาสนาในภาษาเกาหลี